

(135)
שנה תשי"ט
שובבי"ם

טורמיסין

שבועון ליצירה תורנית שעל יד מוסדות תקוע

השבוע בטורמיסין:

דיבורים

העיקר הוא הדיבור.
אל תשאירו דברים במחשבה בלבד.
כיתבו לנו, צאו מהמצרים שלכם.

תורמיסין,
עלון ללא הפסקה.

- דברי בדחנות.
- דברי חיזוק.
- דבר הלכה.
- דבר אגדה.
- דברים היוצאים מן הבטן.

כדיחה מהסניף

אזכורין אומד כ"ינה כלכ"בו צ'נור איס, והוא מלקה את הפרחים.
אזכר לס לאמה, מתפאץ ולואץ: אזכורין, אתה מלקה?
אונה אזכורין: לא, אני מאכץ. אזכר לא לריאויס...

מי השילוח על מסכת שבת (חלק א', עמוד רמא)

במה טומנין, טומנין בכסות ובפירות ובכנפי יונה ובנסורת של חרשים ובנעורת של פשתן דקה.

במה טומנין היינו שנוכל להטמין כח חיותינו שלא יכבה סגלות ואסרו חכמים דבר המוסף הבל, היינו שלא ירעים בנו כח לצאת בורוע ולדחוק את הקץ כדאיתא בגמ' נכתובות קי"א) שהשיע הקבי"ה את ישראל, וזהו פי' טומנין בכסות היינו מצות ציצית שהיא מגינה עלינו, ובפירות הם הארבעה מינים שבלולב, ובכנפי יונה הוא תפלה ותפילין כמו שמצינו באלישע בעל כנפים וכמו שנתבאר ע"פ ויד תהיה לך (לעיל פ' כי תצא). נסורת של חרשין היינו תכלין יסורין, כמו שמבואר בגמ' (פסחים קי"ח) אלמנה בתרנגולתה יתום בביצתה. ונעורת של פשתן דקה היינו גמילות חסדים, כל אלו מגינים עלינו ולא יוסיפו הבל שנצא בורוע, רק כשיאיר לנו השיי.

כדיחה מהסניף 2

יועזר אומד כ"ינה ומנאן באזכור רואיס.
אזכר לס לאמה, מתפאץ ולואץ: יועזר, אתה מאכץ אזכורין?
אונה יועזר: לך תנאע את החואץ ותפסיק אלעז אונליס.

פתיחה.

בדין מוקצה ישנה מורכבות מסוימת המצביעה על קיומם של מספר מערכות שונות בעלי שם זהה 'מוקצה', רק בכדי להמחיש את המבוכה- נפתח בדבריו של המאירי בעניין-

וצריך שתדע שכל החכמים מודים באיסור מוקצה דרך כלל, אלא מתוך שנכללים תחת סוג מינים רבים, עד שקצת מפרשים מנאום ומצאום קרוב לחמישים...

במאמר זה ננסה להראות את המערכות השונות שנבנו בעקבות מורכבותו של דין זה.

עוד פתיחה

נקדים בסוגיה קצרה שחשוב לקוראה כדי להבין את הנאמר בהמשך. בפרק כל הכלים נאמר על המשנה הקדומה שאסרה לטלטל את כל הכלים (חוץ משלושה)-

אמר רבי חנינא בימי נחמיה בן חכליה נשנית משנה זו, דכתיב (נחמיה יג) בימים ההמה ראיתי ביהודה דרכים גתות בשבת ומביאים הערימות.

נראה אם כן שהגזירה נגזרה כדי למנוע מטלטול בשבת.

רש"י- מוקצה אחד.

רש"י כדרכו משתדל להביא לאיחוד ולהפשטה של הדינים, ולכן הוא מאחד את הדין הידוע כ'גזירת כלים' יחד עם דין 'מוקצה' לכלל דין אחד. ודבר זה מפורש בפירושו של רש"י לסוגיה במסכת ביצה. בסוגיה זו דנים בשאלה עד היכן מגיע הכלל

של בית הלל 'מתוך שהותרה', כלל זה אומר שישנם מלאכות מסוימות ביום טוב שמתוך שהותרו לצורך אוכל נפש אנו מתירים אותם גם לשאר צרכים. וזה לשון הסוגיה ("ב ע"א)-

דלמא ב-ערוב והוצאה לשבת ואין ערוב והוצאה ליום טוב' קא מיפלגי? מר סבר: ערוב הוצאה לשבת וערוב הוצאה ליום טוב,

ומר סבר: ערוב הוצאה לשבת, ואין ערוב הוצאה ליום טוב, כדכתיב (ירמיהו יז) ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת, בשבת - אין, ביום טוב - לא.

- מתקיף לה רב יוסף: אלא מעתה ליפלגו באבנים!

אלא, מדלא מפלגי באבנים, שמע מינה: בהוצאה שלא לצורך פליגי.

רש"י מפרש את שאלת הגמרא האחרונה 'אלא מעתה לפלגו באבנים' כך-

ליפלגו באבנים – אי אין אסור הולאה –
אין אסור טלטול, שלא נאסר טלטול אלא
משום הולאה, ומה שלא גזרו על כל
טלטולים, אפילו על אוכלים וכלים – משום
לחן גזרין גזרה על הכבוד אלא אם כן רוב
כבוד יכולין לעמוד בה, אלא מדלל אפלו
באבנים – שמע מינה לכלול עלמא יס
הולאה ליום טוב.

כלומר לפי רש"י ברור שגם טלטול של
אבנים הוא חלק מגזרת כלים שנאסרו
משום 'סרך הוצאה'.

ולכאורה זהו ממש פשטה של הסוגיה, אלא
שמאחורי רוב ההוכחות המושלמות מידי
מסתתר שינוי גרסה... ואכן רבותינו בעלי
התוספות מספרים לנו על 'הגמרא של
פעם'.

ע"כ פי' רש"י ולא רצה לגרוס כמו
שיש בספרים 'אלא מעתה הוציא
אבנים לב"ה ה"ג דלא מחויב
מלקות?' דא"כ הוה מסיק לפי' זה
הוציא אבנים לב"ה דחויב ורש"י
קים ליה דב"ה סבירא להו הואיל
והותרה הותרה לגמרי.

(אמנם יש לשים לב שהתוספות שם כלל
לא חולקים על הנחת היסוד של רש"י שיש
קשר בין טלטול אבנים לאיסור הוצאה).

ויש לשאול, הרי בכל סוגיות פרק 'כל
הכלים' נראה שגזירות 'סרך הוצאה' נאמרו
רק על **כלים** ומניין לרש"י לומר שגם איסור
טלטול אבנים הינו משום סרך הוצאה?

האמת היא שאפשר לומר דבר פשוט מאוד-
לא מוזכר בגמרא שום טעם אחר לאיסור
מוקצה ולכן צריך לומר שכל המוקצה הוא
מטעם סרך הוצאה.

אבל למה להזדקק לכך כשיש סוגיה בגמרא
שממנה אפשר לראות זאת בבירור-

והא דתנן: אין סומכין את הקדירה
בבקעת (חתיכת עץ), וכן בדלת.

והא בקעת דביום טוב - דבר
שמלאכתו להיתר הוא,

אלמא: דבר שמלאכתו להיתר, בין
לצורך גופו בין לצורך מקומו אסור!

התם מאי טעמא - כיון דבשבת דבר
שמלאכתו לאיסור הוא (שהרי אסור
להדליק אש בשבת), גזירה יום טוב
אטו שבת. וכי תימא שבת גופיה
תישתרי, דהא דבר שמלאכתו
לאיסור לצורך גופו ולצורך מקומו
שרי! - הני מילי - היכא דאיכא
תורת כלי עליו, היכא דליכא תורת
כלי עליו - לא.

כלומר, כל דבר שאין עליו תורת כלי לא
התירוהו בטלטול. בדיוק מאותו חשש
שמפניו אסרו את טלטול שאר הכלים
כשאין צורך גופם או צורך מקומם וכו'.

לאורך המסכת נראה מרש"י שיש שני
מקרים אפשריים שיכולים לבטל מכלי
תורת הכלי שבו-

א. דבר שמעולם לא הייתה עליו תורת כלי,
ואי אפשר להפכו לכלי אפילו אם מייחדים
אותו לדבר מה. [כגון אבנים, קכ"ה ע"ב].

ב. דבר שיכול להיות עליו תורת כלי אלא
שהוא מוקצה לאיסור, או לחלופין 'דחאו
בידיים והסיח דעתו ממנו', ועל ידי כך
ביטלו אותו מתורת כלי. למשל בדף מט
(ע"א) על דברי המשנה:

טומנין בשלחין - ומטלטלין אותן,
בגיזי צמר - ואין מטלטלין אותן.

מסביר רש"י מדוע אסור לטלטל גיזי צמר-

למזכות הן לטוות ולכרוג.

כלומר, בגיזי צמר היכולים לשמש לדבר
אחר, עצם היסח הדעת אינו מספיק כדי
לבטל אותם מתורת כלי, צריך שהדבר
יוקצה לאיסור.

מאותה סיבה אי אפשר לטלטל גרוגרות
וצימוקים- מעת שהסיח דעתו וגם דחאם
בידים- בטלה מהם תורת כלי, הם אינם
ענבים אלא יצור חסר זהות שיהפוך ביום
מן הימים לצימוק. ולא התירו לטלטל אלא
כלים ואוכלים משום 'שאיין גזרים גזירה על

הציבור אא"כ רוב ציבור יכולים לעמוד בה' והצימוקים אינם אוכלים כעת.

יש למנות כאן מקרה נוסף של של כל שנה, שנסאר, והוא האיסור שחל על טלטול נר בזמן שהוא דלוק. שהרי אין ממנו היסח דעת גמור, כי אחרי שיכבה יהיה מותר לטלטלו לפי ר"ש. ואם כן יש לשאול, כיוון שלא בטלה ממנו תורת כלי מדוע אוסר לטלטלו בזמן שהוא דלוק? כותב רש"י שבאמת הבעיה בטלטול נר בזמן שהוא דלוק איננה מצד מוקצה אלא מצד 'שמה יכבה.

את המחלוקת הידועה בין ר' יהודה לר"ש מסביר רש"י כמחלוקת בשאלה- מתי דבר מתבטל מתורת כלי. לפי ר' יהודה אפילו אם מדובר בכלי, ולא בגיזי צמר, אם הכלי משמש בעיקר לאיסור אין עליו תורת כלי, ניתן לראות זאת בדף מ"ה שם טוען רש"י שקן של תרנגולין הוא כלי שמלאכתו לאיסור ולכן לפי ר' יהודה יהיה אסור לטלטלו. וכן בדף ל"ו שם טוען רש"י שההבדל לרבי יהודה בין שופר שמותר לטלטלו לבין חצוצרה שאסור לטלטלה הוא ששופר ראוי 'להשקות בו תינוק עני' ולכן יש עליו תורת כלי- אבל על חצוצרה אין לדעת רבי יהודה תורת כלי.

רבותינו הספרדים- שני מוקצים.

בדברי רבותינו הספרדים: הרמב"ן, המאירי, הר"ף והר"ן, נראה בבירור שישנה הפרדה בין סוגי מוקצה שטעמיהם שונים בתכלית. את המוקצה של סרך הוצאה אנו מכירים, את טעמו של המוקצה השני איננו יודעים, אלא שיש בידינו קצה חוט והוא- הסוגיה בפסחים. הסוגיה מביאה שקלא וטריא בין אביי לרבה בו נאמר:

ומוקצה דאורייתא הוא?

- אמר ליה: אין, דכתיב (שמות טז) והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו

אמנם, בסוף הסוגיה, לפי חלק מהפירושים, דברי רבה נדחו, אך מכל מקום כותב הרמב"ן-

(מלחמת ה' מסכת ביצה דף ב ע"א)

וכל עיקר לא דברו חכמים במוקצה אלא כדי שיברור ויזמין לעצמו צרכיו מערב יום טוב ולא יצטרך למחר לחזור ולטרוח בסעודה שמה יבא לעשות בה מלאכה או טלטול האסורין לו וסמכוה למקרא 'והכינו'

ובמאירי- (ביצה ב' ע"א)

ועקר איסור מוקצה זה אף על פי שאינו מן התורה... מ"מ מוקצה זה שמחמת הכנה יצא לנו דרך אסמכתא ממקרא זה שהצריכנו שתהא סעודת שבת מוכנת מיום חול שלפניה וכל סעודת יום טוב שיום ששי האמור במקרא מן הסתם חול הוא ואף יום טוב נקרא שבת.

כלומר, האדם צריך להגיע לשבת שכל צרכיו מוכנים, ולכן כל הדברים שלא היו בדעתו להשתמש בהם ולא הקצם המיוחד לשימוש- גזרו חכמים ואסרו את טלטולם, כדי שלשבת הבאה ילמד האדם להכין כל צרכיו מראש.

על בסיס דין זה יותר קל להבין את דין 'מיגו דאיתקצאי לבין השמשות' האדם צריך להיכנס לשבת כשהוא מוכן, מה שלא מוכן בזמן שנכנסה שבת- נאסר.

אמנם, לא נקל הוא לדחות את דעתו של רש"י, שכן אף על פי שלעיל ראינו שאפשר להסביר את הסוגיה בביצה שלא כרש"י, מ"מ ישנם מספר סוגיות נוספות שמצביעות באופן די ברור על קשר בין איסור טלטול לאיסור הוצאה. נתחיל מעוד סוגיה בביצה, הסוגיה דנה בדברי המשנה האומרת שכל איסורי שבות האמורים ביו"ט- קל וחומר שהם נוהגים בשבת-

כל אלו ביום טוב אמרו וכו'

ורמינהו: משילין דרך ארובה ביום טוב אבל לא בשבת! -

שידוע
שבמספר מקומות
כותב הרמב"ם
את הטעם
שיותר יתיישב
על לב הקורא
הפשוט...

... אלא אמר רב פפא: לא קשיא; הא - בית שמאי, הא - בית הלל.

דתנן, בית שמאי אומרים: אין מוציאנו לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרשות הרבים, ובית הלל מתירין.

- דלמא לא היא; עד כאן לא קא אמרי בית שמאי התם אלא אהוצאה, אבל אטלטול לא!

- אטו טלטול לאו צורך הוצאה הוא?

סוגיה זו מדברת על פירות המוקצין ולא על כלים, כך שאי אפשר להגיד שמדובר על מוקצה של 'גזירת כלים'.

אמנם כשם שפתרנו את הבעיה לעיל- כך נפתור אותה גם פה- הר"ף והר"ן לא גורסים את הגמרא מ'דלמא לא היא' ואילך, ומסביר הר"ן-

דלא הותרה הוצאה שלא לצורך וגבי טלטול שלא לצורך נמי גזרינן ואפי' גבי הפסד ממון ולב"ה דשרו הוצאה משום מתוך בטלטול נמי לא גזרו רבנן.

הר"ן מסביר אפוא, שאין קשר אמיתי בין מוקצה לבין הוצאה, אלא כך לומדת הגמרא- כשם שב"ה מתירים לעשות מלאכה גם שלא לצורך אוכל נפש- כך מן הסתם יתירו גם לטלטל מוקצה שלא לצורך אוכל נפש.

[וכנראה שבאותו אופן הם גם יסבירו את הסוגיה הזוהה בשבת קכ"ד ע"ב].

הודאה במקצת

בשלהי מסכת שבת נמצאת סוגיה שבה רש"י חייב לומר שיש עוד מוקצה.

אמנם נדגיש ונאמר שלעניין טלטול ברור לרש"י שכל איסורי המוקצה נובעים ממקור אחד כפי שראינו במפורש.

אך בשאלה האם מותר לאכול את המוקצה- בזה יש שמחלקים (קכ"ח ע"א)-

בשר תפל, רב הונא אמר: מותר לטלטלו... רב הונא אמר: מותר לטלטלו? והא רב הונא תלמיד דרב הוה, ורב כרבי יהודה סבירא ליה, דאית ליה מוקצה! - במוקצה

לאכילה - סבר לה כרבי יהודה, במוקצה לטלטל - סבר לה כרבי שמעון.

עצם החילוק בין מוקצה לאכילה למוקצה לטלטול אומר שבהכרח שיש מוקצה שאין מקורו בגזירת טלטול כלים.

אין בכך כדי לדחות את דברינו שהרי ראינו את דבריו המפורשים של רש"י לעיל.

נראה שבעיני רש"י החילוק של ר' הונא בין מוקצה לאכילה למוקצה לטלטול הוא 'המצאה שלו' (ניתן לעיין בריש מסכת ביצה ולראות איך גדולי האמוראים מתחבטים למה אסור לאכול ביצה שנולדה ביו"ט, הרי בשבת אנו פוסקים כר"ש, ולמה לא תירצו שזה במוקצה לטלטול וזה במוקצה לאכילה) אין ספק שיש כאן נקודה שנשארת ב'צריך עיון'.

מה שאנחנו כן יודעים זה שבמקומות אחרים רש"י מתעלם משיטה זו. בדף י"ט ע"ב, ובדף קל"ט רש"י אומר בפשטות שרב סבר כר' יהודה אף לעניין טלטול מוקצה. (התוספות שם קופצים עליו).

נראה שרש"י מנסה לבודד את כל אלה שנראה מדבריהם שיש שני סוגי מוקצה ולהפוך אותם לשיטה יחידה' (כך הוא גם עושה לשיטת רבה, רבה יש לו מוקצה שקשור להכנה- לכל שאר האמוראים- לא)

הרמב"ם

כמובן שאי אפשר לדון בטעמי המוקצה מבלי להתייחס לרמב"ם המפורסם הבא (פכ"ד ה"ב ו"ג) -

אסרו חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת כדרך שהוא עושה בחול, ומפני מה נגעו באיסור זה?

א. אמרו ומה אם הזהירו נביאים וצווי שלא יהיה הילוכך בשבת כהילוכך בחול ולא שיחת השבת כשיחת החול שנאמר ודבר דבר קל וחומר שלא יהיה טלטול בשבת כטלטול בחול! כדי שלא יהיה כיום חול בעיניו ויבוא להגביה ולתקן כלים מפנינה לפינה או מבית לבית או להצניע אבנים וכיוצא בהן, שהרי הוא בטל ויושב בביתו- ויבקש דבר שיתעסק בו- ונמצא שלא שבת-

ובטל הטעם שנאמר בתורה (דברים ה') למען ינוח.

ב. ועוד כשיבקר ויטלטל כלים שמלאכתן לאיסור אפשר שיתעסק בהן מעט ויבא לידי מלאכה,

ג. ועוד מפני שמקצת העם אינם בעלי אומניות אלא בטלין כל ימיהן כגון הטיילין ויושבי קרנות שכל ימיהן הן שובתים ממלאכה ואם יהיה מותר להלך ולדבר ולטלטל כשאר הימים נמצא שלא שבת שביתה הניכרת, לפיכך שביתה מדברים אלו היא שביתה השוה בכל אדם, ומפני דברים אלו נגעו באיסור הטלטול, ואסרו שלא יטלטל אדם בשבת אלא כלים הצריך להם כמו שיתבאר.

אמנם מה מוזר הדבר שלא הזכיר הרמב"ם את טעם שמא יוציא המפורש בגמרא! וכמבר השיגו הראב"ד-

א"א עוד אמרו אטו טלטול לאו צורך הוצאה הוא, ועוד אמרו בימי נחמיה בן חכליה נשנית משנה זו שאמרו שלשה כלים קטנים נטלים על השלחן, נמצא כי מפני חיוב הוצאה אסרו בטלטול מה שאסרו שהוא גדר להוצאה.

ונחלץ הרב המגיד לתרץ דבריו-

ולא הזכיר רבינו טעם זה, לפי שאע"פ שבתחלה נאסר הטלטול מפני גדר ההוצאה בימי נחמיה בן חכליה שלא היו נוהגין בהוצאה אכ"כ התירו קצת כלים כמוזכר בגמרא ונאסרו השאר מפני הטעמים שכתב רבינו. ומ"ש אטו טלטול לאו צורך הוצאה הוא רצו לומר כי סבה ראשונה לאסור הטלטול מפני גדר ההוצאה ואף על פי שבטל הטעם לא בטלה גזרה.

ואפשר שרבינו הזכיר טעמים אלו שחדש הוא ז"ל ולא לומר שאין שם טעם אחר וזה נראה יותר.

בתחילה מציע הרב המגיד פתרון חדשני לפיו באמת כל הטעם המוזכר בגמרא אינו

נוגע אלינו, וגזירת המוקצה שבידינו היא חדשה ובעלת אופי שונה לחלוטין, אך לבסוף הוא נוסג מעט, ואומר שיותר מסתבר שהוסיף הרמב"ם טעמים מדעתו. (כמו שידוע שבמספר מקומות כתב הרמב"ם את הטעם שיותר יתיישב על לב הקורא הפשוט)

ערוך השולחן יישב את הרמב"ם באופן אחר-

ולפ"ז גם איסורי מוקצות היו מאז שניתנה תורה, והיה דינם אז כאחר שחזרו והתירו וחזרו והתירו, וכדמפרש בגמ' שם שהתירו דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו ולא מחמה לצל, ודבר שמלאכתו להיתר אפילו מחמה לצל, כמו שבידינו היום... אך בימי נחמיה בן חכליה שהיו פרוצים בחילול שבתות מהזמן שהיו בבבל, עמד הוא, ועזרא, וחגי זכריה ומלאכי, ואנשי כנסת הגדולה- וגזרו על דורם עוד חומרות ולא התירו רק ג' כלים ולא היתה גזירות קבועות לדורות... ולכן אכ"כ כשראו שחזרו להזהר בשבת- התירו וחזרו והתירו עד שנשאר כפי הדינים הקודמים וכפי ההלכה אצלינו. וזה שביאר הרמב"ם ז"ל על טעמי המוקצה הקודמים והסביר בגודל תבונתו דאם אין מוקצה אין שביתה ובטלה מנוחת השבת וזה כלול הכל בתשבות האמורה בתורה וכמ"ש בריש פכ"א ופשיטא שגם להוצאה הוא גדר גדול כמבואר בגמ':

ערוך השולחן למעשה הולך בכיוון ההפוך מזה של הרב המגיד, לא הרמב"ם חידש טעמים במוקצה, אלא טעמי הגמרא הם המחודשים. הגמרא מדברת באיזושהי גזירת מוקצה מחודשת שנגזרה לדור אחד בלבד.

למאי נפקא מינה?

ישנם מספר נפקא מינות הלכתיות הנובעות משאלת טעם המוקצה.

א. במסכת ביצה מופיעה דעת ר' נחמן האומרת שדווקא בשבת קי"ל כר' שמעון לעניין מוקצה, אבל ביר"ט-פוסקים כר' יהודה ש"ש מוקצה'.

אמנם רש"י ר"ת ור"י פסקו שאין הלכה כר' נחמן, ושיטה יחידאה היא, וגם ביר"ט קי"ל כר' שמעון ולא כר' יהודה. לדבריהם דברי ר' נחמן הם 'שינויא דחיקא'. ולפי מה שראינו בשיטת רש"י- באמת שלשיטתו זהו תירוץ דחוק, כי אם מדובר באיסור סך הוצאה וביר"ט אסור להוציא

(שלא לצורך) למה שנגיד שדווקא ביר"ט יהיה הדבר אסור? אדרבה בשבת יותר מסתבר לאסור מאשר ביר"ט! אז נכון, ר' נחמן טוען שיש לגזור ביום טוב יותר משום שהוא קל ויבואו לזלזל בו, אבל ברור למה לפי רש"י הדבר דחוק, שהרי נוצר פה סוג של אבסורד שהגזירה שהרבה יותר שייכת בשבת נגזרת דווקא ביר"ט.

לעומת זאת הר"ף והרמב"ן (והרמב"ם) פוסקים כמו ר' נחמן שאין מוקצה ביר"ט, ואף טוענים ששאר האמוראים קיבלו זאת. ועל פי דברינו ברור מדוע לפי הרמב"ן וחבריו יהיה חילוק בין יר"ט לשבת- כי ביר"ט מותר לעשות מלאכה לצורך אוכל נפש, וכדי לגרום לאדם להכין את כל צרכיו מבעוד יום יש לגזור על מוקצה, אבל בשבת יש פחות צורך בדבר.

רק לפי הבנה זו ברורה גם שיטתו של הר"ף (ד' כ"ב) האומר-

וכיון דקי"ל דבשבת סבירא לן כר"ש דלית ליה מוקצה וביר"ט כרבי יהודה ממילא שמעינן דה"מ דאינון עז לחלבה ורחל לגיזתה וכו' דכולהו ביום טוב אסירי ומילי דחזי מנהון למיכל מינה בשבת כגון תמרי דעיסקא שרי למיכל מינה בשבת

כלומר, דברים שראויים לאכילה ולא נאסר בשבת- אין אנו אוסרים אותם ביר"ט, דברים שאינם ראויים לאכילה בשבת, כגון 'תורי דרדיא' כלומר- שוורים העומדים לחרישה- אסורים ביר"ט משום מוקצה,

שהרי הם מוקצים לחרישה. (אע"פ שמוותר לשחוט ביר"ט)

וזה עולה יפה על פי דברינו, שבי"ט החמירו משום שיכול לעשות את כל המלאכות ביר"ט, ולכן אומר הר"ף בדברים שמוותר לעשות רק ביר"ט- יש לאסור משום מוקצה, אבל בשאר דברים- למה נאסור?

הלכה למעשה השו"ע פוסק כדברי האוסרים, והרמ"א מביא את דברי המתירים בשם 'יש מתירים'.

ב. כתב המרדכי (פרק כירה, סי' שט"ו)-

**ר' נחמן,
שאיין מוקצה
ביר"ט,
ואף .**

חוץ מן המסר הגדול מיהו לצורך גופו או לצורך מקומו מותר כדמשמע פ' כל הכלים [דף קכד ב] וה"ה לנר שהדליקו בו באותו שבת אבל צרורות ומעות וכל דכוותיהו שאין עליו תורת כלי ולא תורת אוכלים חמור מכולהו ואפילו לצורך גופו או מקומו לא וכ"פ ראב"ה:

ונראה שהמרדכי סבר כרש"י, ומבין שאע"פ שאנו אומרים שהנר הוא מוקצה מחמת איסור, אין אנו אומרים שבטילה ממנו תורת כלי, ואם לא בטלה ממנו תורת כלי- מדוע שלא נתיר לטלטלו לצורך גופו ומקומו? והרי זה ככלי שמלאכתו לאיסור.

אמנם שאר הראשונים מבינים שדין הקצאת הנר הוא דין שונה, לפיו מה שהוקצה אסור בטלטול לחלוטין, ולא נאמר היתר 'לצורך גופו או מקומו' אלא בגזירת כלים בלבד. העובדה שהנר הוא כלי אינה משנה דבר לדעתם. ואכן שאר הראשונים הסכימו לאסור את טלטול הנר אף לצורך גופו ומקומו וכן פסק מרן בריש סימן רע"ט.¹

¹ ועוד הערה, לפי מאן דאמר שכל איסור המוקצה הוא משום הוצאה- טעמו של ר' יצחק ב'אין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל הוא שלא יתכן שנתיר לך דבר שיכול לבוא בו לידי טלטול בשביל דבר שהוא עצמו נאסר משום כך. אמנם הגמרא שם אומרת שאם כבר עקרו לצורך מקומו מותר להמשיך ולטלטלו- כי כיוון שכבר נעשתה העקירה בדעת אחת- שוב כבר לא יתחייב על ההנחה בדעת אחרת. ולפי השיטה השנייה- כשם

סיכום

ראינו שהראשונים נחלקו לשני מפלגות, האחת, בראשותו של רש"י, טוענת שישנו רק דין אחד של מוקצה הנובע מדין סרך הוצאה. והשניה, המפלגה הספרדית הטעונת שישנם שני סוגי מוקצה, האחד הוא משום 'סרך הוצאה' והשני הוא משום 'הכינו את אשר יביאו' ראינו את הרמב"ם שנותן טעמים מעצמו, אולי טעמים קדומים מהעבר, ואולי טעמים חדשים שיותר נוגעים לימינו. ראינו שהמאחדים את דין המוקצה- פסקו שאין הבדל בין שבת ליר"ט והמפצלים את דין המוקצה- אומרים שיש הבדל בין שבת ליר"ט. ובסוף גם ראינו את היתר המרדכי לטלטול נר, שמתבסס על שיטתו של רש"י.

לגמרי בקטע הטוב.

התשוקה למשקפיים//מ.ש.

תשוקה שלא מולידה
עוון
יהודים שלא יפוצצו בשאיפתם
את הבלון
רצדיק רחמן באמת
גדול באמת
שיגמור אחת
ושתיים
כל מה שתשאיר מאחוריך
בביזוי אוכלין.
ואני איני יודע כלום.
אני. דייקא.

והכל ישנו
אבל

היכן המשקפיים?

שאסרו להתעסק בדברים שהיית אמור לדאוג להם לפני שבת- כך אסרו ליטול כלי בשבילם, שהרי גם זה נחשב התעסקות בהם.

נער יהודי היה מתהלך בארץ יהודה ושיבותיה ושמו אליפלט. ויהי אליפלט נחמד למראה ויפה עיניים מאוד. וישם אליפלט את ליבו אל הזרם והרענן והארצישראלי ויברח כמפני אש מפני הדוסים והספרים הרבים והכבדים, (מלבד קונטרסים שונים אשר אהב). ותדבק נפשו בשירי אהוד בנאי באשר גם הוא זרמן ורוחני עד למאוד ויהי מנגנם תדיר בחליל וגיטר. ויחשוב הנער בלבבו מי ישווה לי ומי ידמה לי הלא אני צועד בדרך חדשה אף מגניבה אף אותנטית מאוד. ויגדל את שערו כמחלפות פשתן ויתכסה בסמרטוט מזוהם ויקרא שמו פונצ'ו.

ויהי בעת ההיא נער כחוש וחובש משקפיים ושמו פנחס אליעזר, ויהי הנער חסידי עד מאוד ולא הלך אחרי שטי כזב ורבנים מתחברים, ויתחבר הנער אל היהדות העתיקה ויהי ממלמל פסוקים משובשים ביידיש בעת תפילתו המאוחרת. וימצא לו פנחס אליעזר ספרים ישנים אודות העיירות והמנהגים עד אשר היה בקי נפלא בגאליציה המזרחית. ויקרא הנער לחביריו שמות, זה הונגרי, זה פולני ויאמין הנער באמת ובתמים במורשת החסידית החרפה אף מעמיקה מאוד. ויתגאה הנער בלבבו, לאמור לי יאתה כל תהילה ושבח יען כי אני הולך בדרך אבותי, בדרך היהדות האמיתית הקלאסית והמגניבה עד למאוד. ויעש לו הנער פאות ארוכות ומסולסלות וירכוש חוט שחור מחנויות היראים ויקרא שמו גארטל.

ויהיו השניים, המתחדש והמתיישן, רעים נלבבים ולא התבוששו.

ויהי היום ויאמר אליפלט אל רעהו פנחס לאמור מה צמאה נפשי למעיין בינות הרים ולנגינת שירי שלמה קרליבך מרגשים ורוחניים לאור הירח, הבה נזרום לגליל ונתחבר לאדמה אף לארץ הקדושה. ויאמר פנחס: ידעתי אליפלט מרי נפשך השטחית אשר צמאה לריגושים מטופשים וזרמניים בכל עת, אין זאת אלא כי אינך מגניב וחסידי כמוני ולא תוכל לחוש את תמצית חריפות עומק משא הרצינות החסידית האותנטית, אך לזאת אעתר לך, הלא מירון גם היא גליל תחשב ומה אותנטי יהיה זה לשפוך צקון לחש בקבר הרשב"י,

וילכו שניהם יחדיו איש כחלומו אשר חלם.

וירא השטן ויתייצב למולם לשטנם כי אמר פן ירעישו בדבקותם מוסדי ארץ.

ידעיה מיניץ // חשש

חשש, משכשך רגליו בבריכת הדמעות .
בלחש נכנס, מערבול את המים השקטים,
מתחיל להעלות אבק מתחתית האגם מלכלך
מערפל מביא איתו אימה בגלל קצת לכלוך
שעלה כבר כל העולם אפור

הוד מהדהד בארמון של פאר בקול גדול
מפאר את האולם ממלא לא מותיר מקום
ריק מלכלך עולם צח
בפינה יושב קבצן איש לא רואה אותו
העולם כל כך גדול בפינה קורי עכביש
בשקט בונים מלכודות באולם כה מואר
מפרקים יסודות

לילה מילל באור כוכבים בדממה חששות
במיטה טרופה בספינה בלב ים וזוג אוהבים
בגן מביט בכוכב הלום של ארמון נרקם
בלבבם המצורע על הספסל בגן ציבורי נרדף
בסיוט לפינה יותר חשוכה בליל כוכבים כזה
יש שמחים ויש בוכים

טורמיסין (שם זמני)

שבועון ליצירה תורנית שעל יד מוסדות תקוע

משתתפים בגיליון חגיגי זה:

יוחי מרק

מומחה לדברים שאין בהם צורך [בשבת]

דניאל ביגל

מומחה לענייני ברחנות

ידעיה מיניץ

מומחה לענייני זרמנות

פנחס אליעזר

מומחה לענייני חסידות

מרדכי יוסף ליינר

רבי באיז'ביצא.

ותודה לשמואל גלאנדואר על ההפניה לדבריו.

השנה מזרמיסין יקבל מאמרים בנושאי מסכת
שבת, הדרף היומי, פרשת השבוע, קריאת
מפות סינופטיות, ענייני השעה, הגות סינית
ומאמרים בנושאי חסידות, או בכל נושא אחר
שימצא לנכון.

מאמרים יש לשלוח לפי הכתובת:

Z:\תורמוסין\שים פה את מאמרך החדש.

או לדוא"ל turmisin@gmail.com

כמו כן, ניתן לקבל את העלון בצורה וירטואלית,

ע"י שליחת בקשה לכתובת זו.

גם אתה מוזמן להצטרף למשפחת המנויים.